

*Polonijne Centrum Nauczycielskie w
Lublinie*

*Program nauczania języka polskiego
poza granicami Polski*

*Średni ogólny etap nauczania
języka polskiego
uczniów w wieku 10 - 12 lat*

Lublin 2008

Wydawnictwo: Polonijne Centrum Nauczycielskie w Lublinie
20-078 Lublin, ul. 3 Maja 18/5A tel. (81) 5323813
e-mail: info@pcn.lublin.pl
www.pcn.lublin.pl

Wstęp

Program nauczania języka polskiego poza granicami Polski obejmuje zakres średni ogólny nauczania języka polskiego i **zakłada znajomość treści objętych *Programem nauczania języka polskiego poza granicami Polski uczniów w wieku 10-12 lat na poziomie początkowym.***

Dokument ma taką samą strukturę jak *Program...* na etap początkowy. Posiada formę inwentarza i obejmuje: cele ogólne kształcenia, wymagania programowe – ogólne i szczegółowe, hasła programowe i tematykę, słownik oraz zakres treści gramatycznych. Wychodząc z założenia, że zainteresowania uczniów pozostają te same, poszerza się tylko zakres ich prezentacji w języku polskim. Powtórzone są hasła programowe i tematyka.

Program stworzony został z zastosowaniem eklektycznego podejścia do nauczania języka polskiego poza Polską. Oznacza to, że próbuje się połączyć uczenie kompetencji komunikacyjnej z poznawaniem oraz rozumieniem kultury i realiów polskich. Realia rozumiane są jako „zjawiska należące do kultury życia codziennego (kultura ‘niska’). W opozycji do niej kultura [...] utożsamiana będzie z artystyczną i umysłową częścią działalności człowieka oraz jej wytworami, np. literaturą, filozofią, sztuką (kultura ‘wysoka’) . [Gębala, 2006].

W pracy z uczniami w wieku 10-12 lat proponujemy wykorzystać zarówno zabawy, piosenki, gry, jak i polską literaturę młodzieżową, film. Warto też za pomocą środka kultury masowej zainteresować uczniów sztuką, np. muzyką Chopina czy Moniuszki, odwołać się do polskiej prasy dla młodzieży, popularnych stron internetowych oraz zainicjować korespondencję z polskimi rówieśnikami.

W celu stworzenia jednoznacznej interpretacji kluczowych terminów użytych w zapisie wymagań programowych, w dokumencie został zamieszczony *Słownik niektórych wyrażen stosowanych w Programie nauczania języka polskiego poza granicami Polski.*

W aneksie do *Programu...* dołączono antologię wybranych polskich tekstów dla młodzieży.

Zespół redakcyjny

1. Warunki realizacji programu

Poziom zaawansowania	średni ogólny
Wiek uczniów	10 – 12 lat
Liczba godzin	150 godzin dydaktycznych

2. Cel ogólny

Nabycie kompetencji językowej umożliwiającej porozumiewanie się w języku polskim w sytuacjach typowych i nietypowych, w tym w zakresie kultury i realiów polskich.

3. Wymagania ogólne

1. Odczytywanie treści oraz intencji zawartych w dłuższych tekstach pisanych i mówionych, dotyczących tematów konkretnych i abstrakcyjnych (życie codzienne, czas wolny, szkoła, kultura).
2. Formułowanie wypowiedzi w sposób pozwalający na swobodną komunikację w sytuacjach życia codziennego, z uwzględnieniem kultury i realiów polskich.
3. Formułowanie dłuższych wypowiedzi pisemnych oraz ustnych, przy zachowaniu poprawności gramatyczno-stylistycznej, pozwalającej na komunikację z innymi osobami w języku polskim.
4. Posługiwanie się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka polskiego, stosownie do sytuacji, z zachowaniem większości konwencji socjokulturowych stosowanych w języku polskim.

4. Wymagania szczegółowe

4.1. Rozumienie ze słuchu

- 4.1.1. Rozumienie intencji i sensu dłuższych wypowiedzi ustnych na tematy znane i nieznanne, mówionych w naturalnym tempie.
- 4.1.2. Rozumienie intencji i sensu dłuższych wypowiedzi ustnych, w których występują wyrażenia idiomatyczne.
- 4.1.3. Rozumienie ogólnego sensu programów radiowych i telewizyjnych, dotyczących spraw bieżących lub związanych z zainteresowaniami młodzieży.
- 4.1.4. Rozumienie sensu rozmowy dwóch lub więcej osób na tematy ogólne, w tym o kulturze, realiach polskich
- 4.1.5. Rozumienie ustnych instrukcji, poleceń i reklam.

4.2. Rozumienie tekstów pisanych

- 4.2.1. Rozumienie intencji i sensu dłuższych wypowiedzi pisemnych, w tym tekstu literackiego dla młodzieży.
- 4.2.2. Rozumienie tekstów informacyjnych, reklamowych i instrukcji.
- 4.2.3. Rozumienie, bez pomocy słownika, ogólnego sensu tekstów napisanych w różnych stylach i formach.
- 4.2.4. Rozumienie relacji czasowych i związków przyczynowo-skutkowych w dłuższej wypowiedzi pisemnej w języku polskim.
- 4.2.5. Rozumienie w tekstach pisanych poznanych polskich wyrażen idiomatycznych.

4.3. Mówienie

- 4.3.1. Porozumiewanie się w sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, z zachowaniem większości konwencji socjokulturowych stosowanych w języku polskim.
- 4.3.2. Zdobywanie i udzielanie informacji w codziennych sytuacjach komunikacyjnych, w tym w rozmowie z jedną lub wieloma osobami.
- 4.3.3. Prowadzenie oficjalnej i nieoficjalnej rozmowy telefonicznej na znany temat.
- 4.3.4. Formułowanie dłuższych wypowiedzi, z zastosowaniem zdań złożonych, zgodnie z poznanymi regułami gramatycznymi oraz z użyciem poznanych wyrażen idiomatycznych.
- 4.3.5. Wypowiadanie się na interesujący temat, relacjonowanie wydarzeń z przeszłości i opowiadanie o planowanych działaniach.
- 4.3.6. Wypowiadanie się na temat poznanej książki, filmu, ze wskazaniem na relacje czasowe i związki przyczynowo-skutkowe.

4.4.Pisanie

- 4.4.1. Pisanie dłuższych wypowiedzi, z zastosowaniem zdań złożonych, zgodnie z poznanymi regułami gramatycznymi oraz z użyciem poznanych wyrażień idiomatycznych.
- 4.4.2. Pisanie opowiadań na interesujący ucznia temat, z zastosowaniem czasu przeszłego i przyszłego.
- 4.4.3. Redagowanie tekstów zawierających opinie na temat przeczytanej książki lub obejrzanego filmu.
- 4.4.4. Pisanie listu zawierającego informacje o wydarzeniach i własnych przeżyciach.

5. Hasła programowe i tematyka wiodąca

5.1 Ja i moi bliscy

- 4.4.5. Ja i moje wartości
- 4.4.6. Rodzina i relacje rodzinne
- 4.4.7. Przyjaciele i znajomi

5.2. Moje najbliższe otoczenie

- 5.2.1. Dom, w którym mieszkam
- 5.2.2. Szkoła – koleżanki i koledzy, codzienność w klasie. Szkoła polskich rówieśników.
- 5.2.3. Moje miasto – ciekawi ludzie, ciekawe miejsca
- 5.2.4. Mała ojczyzna – mój region
- 5.2.5. Polonica w moim regionie, mieście, rodzinie

5.3. Ludzie i świat wokół nas

- 5.3.1. Człowiek i jego wartości
- 5.3.2. Życie codzienne, obyczaje, kultura
- 5.3.3. Komunikowanie się
- 5.3.4. Świat przyrody i techniki
- 5.3.5. Polska rodzina na co dzień i od święta

5.4. Tradycje i święta

- 5.4.1. Boże Narodzenie i Wielkanoc
- 5.4.2. Dzień Wszystkich Świętych
- 5.4.3. Święta narodowe
- 5.4.4. Święta rodzinne i lokalne
- 5.4.5. Tradycyjne święta polskie a zwyczaje kraju zamieszkania

5.5. Polska i świat

- 5.5.1. Elementy historii, geografii i kultury polskiej
- 5.5.2. Znani Polacy
- 5.5.3. Podróżowanie. Kraje, które zwiedzam
- 5.5.4. Czym żyje świat i Polska – aktualności kulturalne, naukowe, społeczne.

6. Treści gramatyczne

Treści gramatyczne w programie zostały ujęte jako inwentarz, w którym wskazano zakres materiału niezbędny do „nabycia kompetencji językowej umożliwiającej porozumiewanie się w języku polskim w sytuacjach typowych i nietypowych, w tym zakresie kultury i realiów polskich” (cel główny *Programu...*).

6.1. Założenia metodyczne

Kształtując kompetencje językowe uczniów, należy pamiętać o systematycznym powtarzaniu i utrwalaniu wcześniej nabytych umiejętności określonych w *Programie* dla poziomu podstawowego.

Zgodnie z podejściem komunikacyjnym w nauczaniu języka, przyjmujemy zasadę, że struktury gramatyczne nauczane są funkcjonalnie. Oznacza to, że wprowadzane struktury należy ćwiczyć w różnych sytuacjach komunikacyjnych, z zastosowaniem różnego materiału nauczania i metod.

Na tym poziomie edukacyjnym nie uczymy nauki o języku, kształcimy sprawności językowe. **Treści gramatyczne powinny dotyczyć zdania i części mowy wprowadzanych jednocześnie i odnoszących się do zdania jako do podstawowej jednostki wypowiedzi.** Umiejętności gramatyczne uczniów mają być kształtowane w oparciu o ciekawe teksty i sytuacje komunikacyjne.

6.2. Części mowy i ich funkcja w zdaniu

6.2.1. Rzeczownik

- w liczbie pojedynczej: w celowniku, narzędniku,
- liczbie mnogiej: w dopełniaczu, celowniku, bierniku, narzędniku, miejscowniku,

pełniący w zdaniu funkcję dopełnienia lub okolicznika.

6.2.2. Przymiotnik

- w liczbie pojedynczej: w celowniku, narzędniku,
- w liczbie mnogiej: w dopełniaczu, celowniku, bierniku, narzędniku, miejscowniku,

pełniący w zdaniu funkcję orzecznika.

6.2.3. Zaimek w liczbie pojedynczej i mnogiej: w bierniku, dopełniaczu, narzędniku

- osobowy
- dzierżawczy
- pytający
- wskazujący

pełniący w zdaniu funkcję dopełnienia.

6.2.4. Liczebnik w liczbie pojedynczej i mnogiej:

- główny: w dopełniaczu, narzędniku, miejscowniku,
- porządkowy: w dopełniaczu, bierniku, narzędniku, miejscowniku
 - liczebniki główne w zakresie: od 21 do 1000 oraz tysiące
 - liczebniki porządkowe w zakresie: od 1 do 20 oraz dziesiątki do 100

6.2.5. Czasownik

- w trybie przypuszczającym,
 - w czasie przyszłym prostym,
- pełniący w zdaniu funkcję orzeczenia.

6.2.6. Przysłówek

- w stopniu wyższym i najwyższym,
- pełniący w zdaniu funkcję określenia.

Uwaga: przysłówki w stopniu wyższym i najwyższym traktowane są jako odrębne wyrazy.

6.2.7. Wypowiedzenia:

- zdanie złożone współrzędnie ze spójnikami: *ale, albo*
- zdanie złożone podrzędnie, połączone spójnikami: *gdy, ponieważ, gdy, kiedy*
- elementy mowy zależnej - konstrukcja: *Powiedział, że Zapytał, czy...*
- równoważnik zdania
- związki wyrazowe w zdaniu (związek zgody, rzędu i przynależności).

6.2.8. Ortografia:

- pisownia wyrazów z *ó* i *u*
- pisownia wyrazów z *rz* i *ż*
- pisownia wyrazów z *h* i *ch*
- pisownia polskich nosówek (*ę, ą*).

6.2.9. Fonetyka

- artykulacja słów wskazanych w *Liście haseł do słownika minimum na poziom średni ogólny*
- akcent wyrazowy
- akcent zdaniowy.

7. Lista haseł do słownika minimum dla uczniów w wieku 10 – 12 lat Średni ogólny etap nauczania języka polskiego poza granicami Polski

7.1. Uwagi dla użytkowników słownika

1. Lista haseł powstała w oparciu o *Listę haseł do słownika podstawowego języka polskiego - II poziom nauczania* (Miodunka 1992).
2. Oryginalna lista haseł została intuicyjnie zweryfikowana przez nauczycieli polonijnych – uczestników szkolenia PCN, doświadczonych praktyków. Uwzględniano zmiany w zasobie leksykalnym współczesnego języka polskiego, które zaszły w ostatnich latach, specyfikę języka dzieci w wieku 10-12 lat, możliwości i potrzeby grup, z którymi nauczyciele pracują oraz wiedzę na temat trudności w uczeniu się języka polskiego dzieci z różnych kręgów językowych.
3. Hasła zapisane w słowniku kursywą zostały wprowadzone przez nauczycieli polonijnych na zasadzie prawdopodobieństwa subiektywnego.
4. Ze względu na funkcjonalność, hasła zostały zestawione w słowniku według kategorii gramatycznych.
5. W rubryce **Inne** znalazły się wymienione niżej części mowy. Poszczególnym hasłom przypisano cyfry, które mają następujące znaczenie:
 - (1) zaimek
 - (2) przyimek
 - (3) wykrzyknik
 - (4) spójnik
 - (5) partykuła.
6. W oddzielnym zestawieniu wyeksponowano liczebniki.
7. Odmienne części mowy występują w słowniku w następujących formach gramatycznych:
 - zaimki rzeczowne, rzeczowniki - w mianowniku liczby pojedynczej
 - przymiotniki i zaimki przymiotne - w mianowniku liczby pojedynczej rodzaju męskiego
 - czasowniki - w bezokoliczniku.

8. W słowniku – ze względu na częstotliwość użycia w polszczyźnie potocznej – występują niekiedy zdrobniałe formy rzeczowników. Nauczyciel powinien wówczas wprowadzić także formę podstawową.
9. Nazwy zawodów występują w rodzaju męskim. W miarę potrzeby nauczyciel winien wprowadzać elementy słowotwórstwa, tworząc żeńskie nazwy zawodów.
10. W słowniku nie występują nazwy własne.

Uczeń winien czynnie posługiwać się słownictwem związanym z tematyką określoną w programie. Leksyka ujęta w słowniku stanowi zakres słownictwa biernego ucznia..

7.2. Lista haseł do słownika minimum dla uczniów w wieku 10 – 12 lat. Etap nauczania języka polskiego jako obcego – średni ogólny

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nicosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne (zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki)
administracja	brakować	absolutny	aktywnie	ależ (4)
akcent	bronić	aktualny	bezpośrednio	байд (4)
alkohol	brzmieć	artystyczny	dokładnie	bowiem (4)
antena	całować	atomowy	fajnie	choćby (5)
armia	chwalić	badawczy	faktycznie	ciach! (3)
artysta	chwycić	 bajeczny	głównie	cokolwiek (1)
atak	ciągnąć	bezpośredni	gorzej	czemu (1)
atmosfera	cierpieć	biologiczny	istotnie	czyli (4)
auto	czynić	błyskawiczny	koniecznie	czyżby (5)
babka	ćwiczyć	boski	naturalnie	dokąd (1)
bagaż	dać się	budowlany	niedawno	dopóki (4)
bal	dochodzić	całkowity	niedługo	doprawdy (5)
balkon	dodać	chłopski	niewątpliwie	dotąd (1)
bałwan	dojść	ciągły	niezależnie	ej! (3)
baran	dokonać	czynny	niezwykle	hop! (3)
basen	domagać się	dotatkowy	normalnie	ile...tyle (1)
bateria	dostawać	dokładny	oficjalnie	im ..tym (1)
baza	dostrzec	dolny	ogólnie	ż (4)
bezpieczeństwo	dotknąć	doskonały	osobiście	jakże (1)
biedronka	doznać	dziki	ostatecznie	jednakże (4)
bigos	dziwić się	europski	otwarcie	mianowicie (4)
blask	huścić się	fizyczny	pełno	nareszcie (5)
bohater	karmić	generalny	poprzednio	niechże (5)
brak	kąpać	gorszy	poważnie	nieco (5)
brama	kłamać	górnny	powoli	niekiedy (1)
broda	kłaść	hitlerowski	powszechnie	niemal (5)
<i>kochany</i>	honorowy	praktycznie	nigdzie (1)	
brzoza	korzystać	humanistyczny	prędko	ojej!' (3)
buda	korzyść	identyczny	przeciwnie	oprócz (2)
budownictwo	kręcić	indywidualny	przeważnie	oraz (4)
budzik	kręcić się	jedyny	realnie	oto (1)
całość	liczyć się	kolejny	rocznie	otóż (1)
cień	łapać	kolejowy	równocześnie	owszem (5)
ciepło	marzyć	konieczny	słusznie	ów (1)
ciotka	mijać	kosmiczny	specjalnie	ówczesny (1)
cykl	milczeć	krajowy	stale	pomiedzy(2)
czasopismo	minąć	krewny	stosunkowo	ponadto (2)
cząstka	mylić się	kwadratowy	szczególnie	póki (4)
czyn	nabrać	literacki	szczegółowo	przedtem (1)
czytelnik	nagrać	ludzki	szczerze	przeszło (5)
dach	nagrywać	matematyczny	ściśle	spośród (2)
dane	nałać	materiałny	ślicznie	tuż (5)
dąb	naprawiać	mechaniczny	tradycyjnie	widocznie(5)

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne (zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przymyki)
dążenie	nastąpić	medyczny	widocznie	wokół (2)
deska	nauczyć	metalowy	wkrótce	wówczas (1)
diabeł	nazwać	miejscowy	wpierw	wraz (2)
dno	notować	mieszkaniowy	wprost	wskutek (2)
dobranocka	obawiać się	młodzieżowy	wspaniale	wszelki (1)
dobro	obietcać	moralny	wszerz	wzdłuż (2)
dodatek	obowiązywać	morski	wszędzie	zamiast (2)
dolar	obserwować	możliwy	wygodnie	zarówno...jak i (4)
dolina	obudzić się	muzyczny	wyłącznie	zatem (4)
domek	odbyć	naczelny	zaledwie	zza (2)
dostawa	odbywać się	nadmierny	zazwyczaj	
dowódca	odeprzeć	nagły	zdrowo	
drabina	odgrywać	należny	zgodnie	
drewno	odwrócić się	następny	znacznie	
drżenie	odzywać się	nerwowy	zwyczajnie	
drobiazg	ogłaszać	niedobry		
duch	określić	niemożliwy		
dusza	omówić	nieważny		
dym	oparty	niewinny		
dyplom	opierać się	niezbędny		
dyrekcja	opracować	niezły		
dyscyplina	opublikować	normalny		
dział	opuścić	obcy		
działalność	organizować	obiektywny		
działka	osiągnąć	oficjalny		
dzieło	oskarżyć	ogólnopolski		
dziennikarz	otrzymać	ogólny		
dźwięk	otrzymywać	olbrzymi		
efekt	otwarty	osobisty		
ekipa	ożenić się	osobny		
ekran	pasować	ostry		
eksport	paść	pański		
elektrownia	pilnować	pionowy		
emerytura	pobiec	plaski		
epoka	pobiegać	początkowy		
etap	poczuć	pokojowy		
facet	podejrzewać	południowy		
fala	podjąć	poprzedni		
farba	podrzeć	porządny		
festiwal	pogadać	poszczególony		
filharmonia	poinformować	potężny		
finał	pojawić się	powszechny		
forsa	pokazywać	poziomy		
front	polecić	pozostały		
gałąź	polecieć	pozytywny		
generał	polegać	późny		
gleba	położony	praktyczny		
głód	położyć się	prawdziwy		

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne (zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki)
głupstwo	pomalować	prawny		
gmach	poprosić	produkcyjny		
gmina	popsuć się	psychiczny		
gospodarstwo	poradzić	publiczny		
gospodarz	posłuchać	radiowy		
górką	postanowić	rakietowy		
grunt	postarać się	ranny		
grzbiet	poszukiwać	realny		
grzech	poświęcać	religijny		
grzyb	poświęcony	roczny		
guma	powrócić	rolny		
guz	pozostać	rozmaity		
guzik	pozostawić	różowy		
gwiazda	pragnąć	rządowy		
hala	protestować	rzeczywisty		
hektar	przebiegać	samotny		
hodowla	przeczytać	słoneczny		
huśtawka	przedstawić	specjalny		
huta	przejmować się	syntetyczny		
idea	przekazać	szary		
idiota	przekonać	szczególny		
idiotka	przekonany	szczegółowy		
import	przenieść	szczerzy		
impuls	przeprowadzić	ścisty		
instytucja	przerwać	śliczny		
istnienie	przerywać	śmieszny		
istota	przeznaczony	środkowy		
jagoda	przeżyć	światly		
jakość	przybyć	święty		
jazda	przydać się	teatralny		
jedno	przygotowany	terenowy		
jedność	przyjeżdżać	tępy		
kaczka	przyjmować	tradycyjny		
kaloryfer	przylecieć	trwały		
kamień	przypominać	turystyczny		
kanał	przypuszczać	twardy		
kandydat	przyznać	twórczy		
kapelusz	przyznać się	typowy		
kapitan	psuć	umysłowy		
kapral	pukać	uniwersytecki		
karabin	puścić	uroczysty		
kariera	realizować	wczesny		
karuzela	reprezentować	wewnętrzny		
kasztan	rozegrać	wieczorny		
katastrofa	roześmiać się	winien		
kibic	rozpocząć się	winny		
kij	rozpoczynać	wojenny		
klamka	rozwalić	wojskowy		

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne (zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki)
klej	rozwijać się	wspaniały		
kogut	równać się	wstępny		
kolarz	ruszać	wybitny		
komin	sądzić	wychowawczy		
komórka	schować się	wygodny		
komunikacja	siać	wyraźny		
komunikat	skoczyć	wzajemny		
konferencja	słuchać	wzorowy		
konieczność	spalić	zbrojny		
konkurencja	spoglądać	zewnątrzny		
kontynent	spozrzeć	zgodny		
kopalnia	spowodować	ziemski		
kosmos	sprawdzić	znaczny		
koszt	sprzedawać	znakomity		
kółko	starać się	zorganizowany		
krok	startować	zwyczajny		
król	stawać się	żelazny		
królowa	stawiać	życiowy		
krytyka	stosować	żywy		
krzyk	strzelać			
krzywda	strzelić			
ksiądz	studiować			
księżę	stwarzać			
kula	stwierdzać			
kurczak	stwierdzić			
kurs	stworzyć			
kurz	szanowany			
kuzyn	szczypać			
kuzynka	szepnąć			
kwadrat	śnić się			
kwartał	świadczyć			
lalka	tłumaczyć			
lokal	trafić			
los	trzymać się			
prezes	ucieszyć się			
produkt	uczestniczyć			
prosta	uderzyć			
lud	ujrzyć			
prowadzenie	ukochany			
łapa	ukraść			
łaskawy	ulegać			
łeb	umawiać się			
łopatka	umieszczać			
łódź	umieścić			
łyżwa	umożliwiać			
macocha	umówić się			
magazyn	umyć			
maksymalny	umyć się			

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne (zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki)
małżeństwo	upaść			
marka	urodzić się			
matematyka	urosnąć			
materiał	uruchomić			
matura	urządzić			
mechanizm	usiłować			
mieszanina	uspokoić się			
przebieg	ustawić			
przedstawienie	uśmiechać się			
milimetr	utworzyć			
minus	uwierzyć			
miotła	uznać			
miód	uzyskać			
miska	używany			
mistrz	walczyć			
młodość	warto			
moc	wiązać się			
model	widać			
modelka	wieźć			
mowa	wisieć			
mrok	wkładać			
mundur	wozić			
mur	wpaść			
Murzyn	wpisać			
naczynie	wpływać			
nadzieja	wprowadzać			
narada	wprowadzić			
narta	wręczyć			
narzeczona	wrzucać			
narzeczony	wsiąść			
narzędzie	wskazywać			
nastrój	wspominać			
natura	wspomnieć			
nerw	wybaczyć			
niebezpieczeństwo	wybierać się			
nieboszczyk	wybuchnąć			
niemowlę	wyciągać			
nienawiść	wyciągnąć			
niepokój	wydać się			
nieprawda	wygonić			
niespodzianka	wyjaśnić			
nieszczęście	wykladać			
norma	wykonać			
obserwacja	wykonywać			
obwód	wykorzystać			
ochota	wylecieć			
ochrona	wymyślać			
odległość	wymyślić			

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne (zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki)
odmiana	wynieść			
odniesienie	wyobrażać			
odwaga	wyruszyć			
ofiara	wyrzucić			
ogon	wyskoczyć			
ogół	wysłać			
okolica	wytłumaczyć			
określenie	wytrzymać			
okręt	wywoływać			
opad	wyznaczać			
oparcie	wyzywać			
operacja	zabierać			
opieka	zachodzić			
opiekun	zachorować			
opis	zadawać			
opór	zadzwonić			
orbita	zainteresować			
organ	zająć się			
organizacja	zajęty			
orkiestra	zajmować			
osiągnięcie	zajmować się			
osobowość	zajrzeć			
oś	zakończyć			
oświadczenie	zakończyć się			
otoczenie	zamierzać			
otwór	zamknięty			
pacjent	zaopiniować			
pałac	zapalić			
pamięć	zapewnić			
panna	zapisać			
papież	zapłacić			
parlament	zapropionować			
partyzant	zaprosić			
pasażer	zasnąć			
pawilon	zastanawiać się			
paznokieć	zastanowić się			
pedagog	zastrzelić			
pełnia	zaśmieszczać się			
pewność	zatrzymać			
piasek	zatrzymać się			
piec	zawieźć			
piekarz	zawołać			
pieśń	zbliżyć się			
pisak	zdać			
pismo	zdarzać się			
piwnica	zderzyć się			
planowanie	zdjąć			

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne (zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki)
plus	zechcieć			
plaszczyczna	zejść			
płyta	zepsuć			
pobyt	zepsuć się			
pochodzenie	zgadnąć			
poczucie	zginać			
podstawa	zginać			
podwórze	zgłosić			
podział	zgodzić się			
poezja	zgubić			
pojedynek	zjadać			
pojęcie	zjednoczony			
pokarm	złamać			
pokład	złożony			
pokolenie	zmieniać			
politechnika	zmienić			
położenie	zmniejszyć			
pomiar	znać się			
pomieszczenie	znaleźć się			
pomnik	znieść			
poparcie	znosić			
pora	zorganizować			
porozumienie	zorientować się			
porównanie	zostawiać			
port	zrezygnować			
poseł	zrywać			
postępowanie	zwany (tak zwany)			
potrzeba	zwariować			
powiedzenie	związać			
powieka	związany			
powrót	zwrócić			
pożar	żartować			
przeгляд				
przekonanie				
przemiana				
presada				
przestępstwo				
przeszkoda				
przeszłość				
przetwórstwo				
przezwiśko				
przód				
przybliżenie				
przyjemność				
przyjęcie				
przyszłość				
przywódca				
publicystyka				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne (zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki)
puchar				
pułkownik				
rakieta				
rama				
ramię				
rano				
realizacja				
redakcja				
redaktor				
reforma				
reguła				
rejon				
religia				
remont				
reprezentacja				
reszta				
rewolucja				
robak				
rocznik				
<i>rodzeństwo</i>				
rozgrywka				
rozkaz				
rozkład				
rozmiar				
rozum				
rozwój				
równanie				
runda				
rzeczywistość				
rzut				
samorząd				
sarna				
satelita				
satysfakcja				
sąd				
sąsiadka				
sejm				
sekretarz				
sekunda				
seminarium				
serwis				
sesja				
sesja				
sezon				
sędzia				
siarka				
siedziba				
skała				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne (zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki)
skład				
składnik				
skok				
skrzydło				
służba				
sojusz				
sosna				
specjalista				
specjalizacja				
spektakl				
sprawozdanie				
sprzęt				
stan				
stanowisko				
start				
stocznia				
stopa				
stosowanie				
strach				
strajk				
straszny				
strefa				
streszczenie				
strumień				
stworzenie				
suma				
sumienie				
sygnał				
symbol				
szampon				
szansa				
szczebel				
szept				
szerokość				
szkoda				
szkolenie				
szkolnictwo				
szyja				
ścieżka				
ślub				
ślub				
śmiech				
śpiew				
środowisko				
świadek				
świadomość				
świątynia				
tajemnica				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne (zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki)
taniec				
targ				
taśma				
technikum				
technologia				
tekst				
tempo				
teoria				
teraźniejszość				
termin				
terytorium				
teza				
tlen				
tłok				
tłum				
tona				
tor				
torba				
towar				
towarzyski				
towarzysz				
tradycja				
transport				
trener				
treść				
troska				
trójkąt				
trud				
turniej				
twierdzenie				
twórczość				
ulga				
umowa				
urząd				
usługa				
ustawa				
ustrój				
utwór				
uznanie				
użycie				
użytek				
wada				
waga				
warga				
wariat				
warunek				
wątpliwość				
wczasy				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne (zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki)
węgiel				
wiadro				
wiara				
widok				
widz				
wiedza				
wielkość				
wieża				
więzienie				
wina				
wino				
witamina				
wnętrze				
<i>wnuczka</i>				
<i>wojna</i>				
wola				
wóz				
wrażenie				
<i>współczesność</i>				
wstęp				
wybór				
wybrzeże				
wychowanie				
wydanie				
wydarzenie				
wydawnictwo				
wykonawca				
wymiar				
wyobraźnia				
wyobrażenie				
wypowiedź				
wyprawa				
wyrób				
wyspa				
wystąpienie				
wyścig				
wytrzymałość				
wyzwolenie				
<i>zachowanie</i>				
<i>zagrożenia</i>				
zajac				
zakaz				
zakład				
<i>zaleta</i>				
zależność				
załoga				
założenie				
zamiar				

Rzeczowniki nazwy ludzi, zwierząt, roślin, rzeczy	Czasowniki nazwy czynności i stanów; nieosobowe formy czasownika	Przymiotniki określenia cech	Przysłówki określenia czasu, miejsca, sposobu	Inne (zaimki, spójniki, wykrzykniki, partykuły, przyimki)
zapas				
zapewnienie				
zasięg				
zastosowanie				
zaufanie				
zawartość				
zboże				
zdarzenie				
zdjęcie				
zdolność				
zdziwienie				
zebranie				
zgoda				
zło				
złodziej				
złoty				
zmienna				
znajomość				
żaba				
żart				
żelazo				
życiorys				

Wykaz liczebników głównych i porządkowych

Liczebniki główne

21	dwadzieścia jeden, dwudziestu jeden
22	dwadzieścia dwa, dwudziestu dwóch
23	dwadzieścia trzy, dwudziestu trzech
30	trzydzieści, trzydziestu
40	czterdzieści, czterdziestu
50	pięćdziesiąt, pięćdziesięciu
60	sześćdziesiąt, sześćdziesięciu
70	siedemdziesiąt, siedemdziesięciu
80	osiemdziesiąt, osiemdziesięciu
90	dziewięćdziesiąt, dziewięćdziesięciu
100	sto, stu
101	sto jeden, stu jeden
102	sto dwa, stu dwóch
200	dwieście, dwustu
300	trzysta, trzystu
400	czteryście, czterystu
500	pięćset, pięciuset
600	sześćset, sześciuset
700	siedemset, siedmiuset
800	osiemset, ośmiuset

900 dziewięćset, dziewięciuset
1000 tysiąc, odm. jak rzecz. m 2, lm D. tysięcy

Liczebniki porządkowe

pierwszy
drugi
trzeci
czwarty
piąty
szósty
siódmy
ósmy
dziewiąty
dziesiąty
jedenasty
dwunasty
trzynasty
czternasty
piętnasty
szesnasty
siedemnasty
osiemnasty
dziewiętnasty
dwudziesty
trzydziesty
czterdziesty
pięćdziesiąty
sześćdziesiąty
siedemdziesiąty
osiemdziesiąty
dziewięćdziesiąty
setny

7.3. Wykaz proponowanych idiomów polskich

1. drzeć koty
2. dumny jak paw
3. głodny jak wilk
4. gruby jak beczka
5. Kto z kim przestaje, takim się staje.
6. Kupować kota w worku.
7. Mieć coś na końcu języka.
8. Nie rzucać słów na wiatr.
9. Paluszek i główka to szkolna wymówka.
10. Pękać ze śmiechu.
11. Pisać jak kura pazurem.
12. pracowity jak mrówka
13. przyjaciel od serca
14. przyjacielski uścisk ręki
15. wilczy apetyt
16. Wziąć nogi za pas.

8. Słowniczek niektórych wyrażen stosowanych w zapisach Programu...
(wyjaśnienia odnoszą się do interpretacji terminów w kontekście realizacji
Programu nauczania języka polskiego poza granicami Polski)

intencja {wypowiedzi} - 'zamiar, cel, który kieruje czymś działaniem (także słownym); chęć, pragnienie, motyw' /Słownik języka polskiego pod red. W. Doroszewskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN/

kompetencja socjokulturowa - zrozumienie zasad zachowań, obyczajów, zwyczajów narodowych, społecznych wynikających z kultury narodu polskiego; kompetencja socjokulturowa na poziomie dziecka w wieku 7-9 lat to na przykład: przedstawianie się w sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, używanie form grzecznościowych, przedstawianie osoby trzeciej, powitania i pożegnania, zachowanie przy stole (np. świątecznym).

kultura - artystyczna i umysłowa część działalności człowieka oraz jej wytwory, np. literatura, filozofia, sztuka (kultura „wysoka”) /za: E. Gębala, *Realia i kultura w nauczaniu języka polskiego jako obcego*/

nieoficjalna odmiana języka - język charakterystyczny dla poszczególnych grup rodzimych użytkowników języka, np. mówiony język dzieci, gwara środowiskowa, żargon uczniowski.

oficjalna odmiana języka polskiego - język ogólny, np. urzędowy, literacki.

realia - zjawiska należące do kultury życia codziennego (kultura „niska”) /za: E. Gębala, *Realia i kultura w nauczaniu języka polskiego jako obcego*/

rodzimy użytkownik języka polskiego - osoba, dla której język polski jest ojczystym i pierwszym językiem.

tradycja - 'przekazywane z pokolenia na pokolenie historycznie ukształtowane obyczaje, poglądy, wierzenia, zasady postępowania, sposoby myślenia; zwyczaj' /Słownik języka polskiego pod red. W. Doroszewskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN/